

Чому український закон про освіту європейський?

Європейське відлуння окремих положень Закону України «Про освіту», стало не тільки причиною для дискусій всередині країни, але й дало привід цілому ряду наших сусідів - країн-членів Євросоюзу, фактично... об'єднатись проти України.

Натомість, якщо українці сперечаються про реформаторський рівень новоприйнятого закону, прирівнюючи його до європейських норм в аналогічній царині, то влади низки країн ЄС, як-то: Польщі, Румунії, Угорщини, Греції, Болгарії, а також Росії - висловили стурбованість у зв'язку з нормами цього закону, які стосуються мови навчання представників національних меншин України.

Для розуміння ситуації, в якій опинилась Україна, важливо не тільки наголошувати на принципі дзеркальності, тобто на відсутність шкіл з українською мовою навчання, саме у країнах, які найбільш незадоволені новоприйнятим законом, про що наголосила Л.Гриневиц - Міністр освіти та науки України (<https://www.unian.ua/politics/2136776-u-jodniy-z-krajin-nemae-ukrajinskoji-shkoli-u-mon-vidpovili-na-kritiku-zakonu-pro-osvitu-inshimi-derjavami.html>). Варто, звернути увагу й на причини, які привели до того, що в абсолютній більшості країн - наших сусідів, українських шкіл немає зовсім.

Для цього, доцільно звернутись до її величності історії та до практик окремих країн-сусідів з Європейського Союзу, які є найбільшими критиками новоприйнятого освітянського закону. Однак, щоб не втомлювати читача, до мінімуму скоротимо історичні екскурси у минуле й обмежимося Румунією та Угорщиною, а також привернемо увагу до їх взаємин з територіально-політичних, етнічно-національних та освітньо-культурних питань, в т.ч. й відносно України.

Історія

Румунія та Угорщина не тільки сусіди, але й чи не найбільші супротивники у Центральній та Східній Європі, які й сьогодні, не дивлячись на статус країн НАТО та Євросоюзу, продовжують марити, відповідно: «Великою Угорщиною» та «Великою Румунією». Це пов'язано з історичним минулим цих країн, на розвитку яких позначились, насамперед: для Угорщини - розпад Австро-Угорської Імперії, а для Румунії - її участь, на боці Антанти, у Першій світовій війні.

За результатами останньої, обидві країни почали власний розвиток, орієнтуючись: авторитарна Угорщина - на гітлерівську Німеччину, а монархічна Румунія - на союз з Італією, Францією та Англією. Так чи інакше, але на протязі першої половини ХХ сторіччя - Трансільванія тричі міняла юрисдикцію. Після завершення I Світової війни за мирною Тріанонською угодою 1920 року, Угорщина позбулась 2/3 території та 3 мільйонів етнічних угорців. А вже в 1940 році, на підставі Віденського арбітражу Третій Рейх «по-братськи» поділив Трансільванію між своїми союзниками - Угорщиною та Румунією, за яким Північна Трансільванія відійшла Угорщині.

При цьому, якщо Угорщина, у союзі з Гітлером - прагнула повернути колишні території, які до 1918 року населяли угорці, яких було асимільовано з даків, то румуни, підписавши з Гітлером Пакт про ненапад - бажали за будь яку ціну зберегти отриману територію та статус-кво на неї.

Саме, через фактичне приєднання до фашистського блоку - давало ілюзії румунському уряду спробу нівелювати претензії хортистів Угорщини на Трансільванію і закріпити українські землі Буковини та Бессарабії за собою. Проте, радянсько-німецькі договори про ненапад, про дружбу і кордони розв'язали руки СРСР, війська якого влітку 1940 року вступили у Бессарабію і Північну Буковину. А дещо пізніше, між Румунією і Німеччиною було погоджено про всі спільні дії проти СРСР (http://osvita.ua/vnz/reports/world_history/32626/).

Після закінчення Другої світової війни Паризька мирна конференція 1946 року, повернула Трансільванію - Румунії. СРСР віддав перевагу останній, бо передача Трансільванії Румунії супроводжувалася повною відмовою Бухареста від своїх претензій на Бессарабію і Північну Буковину, що влаштувало, насамперед СРСР, який до того ж не був зацікавлений у сильній Угорщині, як колишній союзниці гітлерівської Німеччини (<http://dergachev.ru/Landscapes-of-life/Transylvania/#.Wdi40Fu0OHv>). Саме через геополітичні амбіції СРСР до післявоєнних: Угорщини та Румунії й будувались відношення з останніми та були, як відомо непростими й базувались, швидше на страху перед першим та на його силі, наприклад, у придушенні «празької весни», але це вже інша тема.

Разом з тим, відношення між Румунією та Угорщиною, вже в соціалістичному таборі - ніяк не покращились, а 424 кілометри спільного кордону не стали рубежем дружби та співробітництва, не дивлячись на зусилля СРСР (https://ru.wikipedia.org/wiki/Венгерско-румынские_отношения). При цьому, основні протиріччя стосувались: територіальних та етнічно-національних проблем двох країн, які мають місце й до сьогоднішнього дня. Останнім фактом загострення відносин (вересень 2017 року) можна вважати призупинення роботи угорського конфесійного коледжу в центральній Румунії, яке викликало загострення дипломатичного діалогу між Бухарестом і Будапештом.

Натомість, історичні взаємини між Румунією та Угорщиною й спроби реалізації та/чи задоволення по-суті націоналістичних амбіцій про вже згадуваних: «Велику Румунію» й «Велику Угорщину» не могли, і як бачимо й на сьогодні - не можуть, не зачіпати українське населення взагалі та Україну, як державу - зокрема.

Волюнтаризм керівництва СРСР, коли останній розглядав варіанти виділення Трансільванії в федеративну державу (яку б створили Угорщина з Румунією) чи - приєднання Трансільванії до Радянського Союзу (на прохання трудящих, зі спробою проголошення радянської влади в одному з округів Трансільванії і в подальшому приєднання до радянської України), через конфлікт із-за лінії кордону, який ми успадкували від СРСР (попри те, що Румунія фактично була сателітом СРСР, який так і не зміг укласти договору про кордони) - ось з яким «багажем» незалежна Україна почала свою історію взаємин з Румунією.

Саме через суперечку з розподілу морського шельфу, яка стосувалась розмежування лінії у морі та статусу острова Зміїний (скеля це чи острів), коли Румунія змогла довести у міжнародному суді, що її аргументи є правильними - Україна позбулась останнього. Назвати це територіальними зазіханнями - не можна, адже все було визначено в цивілізованій спосіб - незалежним судом (http://vgolos.com.ua/articles/rumuniya_ugorshchyna_moldova_bilorus_dobri_susidy_chy_potentsiyni_a_gresory_233824.html).

На відміну від Румунії, Угорщина однією з перших країн у Європі визнала незалежність України. Прагматичність диктувала угорцям очевидне: бути сусідом демократичної країни, якою проголошувала себе Україна, все ж краще, ніж мати на кордонах «імперію зла». Та й події 1956 року, коли Будапешт вдруге після 1945 року атакували радянські війська, з метою придушити угорську Революцію - ніхто з угорців ніколи не забував. Це ж стосується й пам'яті угорців щодо «найбільшої національної трагедії» Тріанону, з тією тільки різницею, що замість СРСР, об'єктом в частині територіальних претензій стала Україна. З тих пір це питання з боку Угорщини, регулярно піднімають націоналісти на чолі з парламентською (у 2010 році, набрали 16,6% голосів) партією «Йоббік». Останні це роблять й по відношенню до тієї ж Румунії, але це теж вже інша тема...

Сучасність

Сьогодні ж, Румунію та Угорщину по відношенню до України - «єднають» не стільки територіальні претензії, які - неможливо реалізувати першим, як членам НАТО і Європейського Союзу, скільки синхронна «роздача» українцям румунських та угорських, національних паспортів, що уможлиблюють закони про подвійне громадянство цих країн та які передбачають спрощену процедуру отримання румунського та угорського громадянств. Так, за різними даними/оцінками, власниками румунських Paşaport та угорських Útlevel стали: 80 тис. та 94 тис. громадян України, відповідно (<http://www.mukachevo.net/ua/news/view/152778>).

При цьому, логічно, що однією з умов отримати паспорти вищевказаних країн є - знання румунської чи угорської мов, що і є одним із «стимулів» для громадян України - віддавати дітей до українських навчальних закладів з іноземною мовою навчання та отримання ними, відповідно початкової та середньої освіти у таких.

І саме стаття 7 Закону України «Про освіту», де першим пунктом декларується, що «Мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова» та, ніби - відсутність гарантій з боку держави й, навіть - заборона навчання мовами національних меншин в Україні й спричинила хвилю емоцій на міжнародному рівні, незважаючи на таку дефініцію закону, як: «У закладах освіти відповідно до освітньої програми можуть викладатися одна або декілька дисциплін двома чи більше мовами - державною мовою, англійською мовою, іншими офіційними мовами Європейського Союзу» (<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>).

Натомість, якщо опустити «аналіз» критиканів освітянського закону України, який вже відіслано на розгляд до Венеціанської комісії й обмежитись поки що тільки наявною реакцією на нього Турбйорна Ягланда генерального секретаря Ради Європи, то варто підкреслити виваженість таких його слів: «Звичайно, меншини в Європі повинні вільно володіти державною мовою тієї держави, де вони мешкають. Це - життєво важливо для їхньої повної участі в суспільстві. А отже, держава повинна використати всі засоби, необхідні для того, щоб вони могли її вивчити» (<http://www.euointegration.com.ua/articles/2017/10/6/7071924/>).

Й останнє, але важливе. Чому, така країна, як Словаччина, як й низка інших країн ЄС, включаючи, наприклад, Литву - підтримали новоприйнятий Закон України «Про освіту»? Або чому, «голос критики» освітянського закону України, наприклад, з боку Польщі такий стриманий?

Це пов'язано, ймовірно з тим, що та ж Словаччина, у якій кожен десятий громадянин - угорець за національністю, з прийняттям у 2009 року Закону, яким в місцях, де етнічна меншина становить менше 20 відсотків населення, використання мови меншини в офіційному спілкуванні каралось високим штрафом (про що нижче) - піддалась нищівній критиці не тільки з боку Угорщини але й ряду інституцій Євросоюзу. Більше того, через цю норму, угорські організації Словаччини влаштували акції протесту, а угорський уряд звернувся за допомогою до міжнародних організацій. Словаки ж відповіли, що закон відповідає всім стандартам ЄС, а зустріч прем'єрів двох країн: словака Р.Фіцо та угорця Г.Байнаї - до скасування закону не привела!

Пізніше, словацький уряд на чолі з прем'єром Р.Фіцо, який знову прийшов до влади, за підсумками 2016 року парламентських виборів, мав намір змінити закон про громадянство, прийнятий минулим складом Кабінету міністрів, за яким громадянам країни заборонено мати подвійне громадянство. Виступаючи перед журналістами в Братиславі, Р.Фіцо запропонував скасувати цю норму. Правда, додав він, словакам дозволять отримати паспорт будь-якої іншої країни світу, крім Угорщини (<https://m.euromag.ru/slovakia/20456.html>)!

Тим не менше, згідно зі словацьким Законом про громадянство та відповідно до статистичних даних, які нещодавно оприлюднило Міністерство внутрішніх справ Словацької Республіки, тільки в період з 2010-2016 роки, паспорти громадян Словаччини втратило 1 466 осіб.

В даний час між Словаччиною та Угорщиною йде судовий процес за відмову Братислави, ще в 2009 році пустити угорського президента Ласло Шойома в словацьке село Комарно, де населення на 60% складається з етнічних угорців, на відкриття пам'ятника першому королю Угорщини Святому Стефану I. (Вищевказані взаємини між Словаччиною та Угорщиною - на диво схожі, на історичні перипетії між Румунією й Угорщиною, саме з національно-етнічних та мовно-освітянських питань).

У випадку ж з Польщею причина, швидше за все - у кількох факторах. «Перехід» Польщі зі статусу активного адвоката України у відносно пасивний - все ж залишає її головним партнером... проти Росії. Кількість же українців, які працюють, та головне - навчаються в Польщі, «дозволяє» останній відносно м'яко реагувати на надумані «утиски», наприклад - польської національної меншини (яка на 2001 рік перепису населення в Україні, налічувала 144 130 осіб, https://uk.wikipedia.org/wiki/Поляки_в_Україні).

Європейська практика

Беручи до уваги історичні факти та опускаючи суть українських аргументів, щодо мови освіти в Україні, про які не продовжують говорити тільки ліниві - варто звернути увагу саме на європейські практики та досвід окремих, сусідніх країн ЄС у цій сфері. Тобто, розумно відповісти на питання: а як це вирішують «у них», у наших найближчих наших сусідів?

Насамперед, нас зацікавило - визнання етнічно-національних меншин та їх прав, які фактично є носіями своїх рідних мов та, відповідно, претендують на забезпеченні навчання мовами перших.

Так, якщо наприклад, у Словаччині державну мову, ст. 6 Конституції визнає - словацьку, а в Румунії, за ст. 13 Конституції, офіційною вказана - румунська, то в Угорщині, на відміну від більшості країн Центральноєвропейського регіону, державний/офіційний статус мадярської мови не регламентується: ні Конституцією, ні іншим спеціальним законом про мови в Угорщині.

Щодо захисту мов та, відповідно, гарантування прав національних й етнічних меншин, включаючи й питання освіти на практиці, то вона, по крайній мірі у наших європейських сусідів, завжди на порядку денному й нерідко це - суцільна багаторічна боротьба, як правило з сусідами.

Так, в 2009 році трохи більше, як 5-ти мільйонна Словаччина (країна ЄС та НАТО), серед яких 500 000 етнічних угорців (менше 10% населення країни), прийняла закон про державну мову, який передбачає... штраф в розмірі до 5 000 євро за використання мов національних меншин у державних структурах, де мова останніх складає менше 20% місцевого населення (квота, за якою у Словаччині визначається національна меншина). У 2011 році, штрафи, зменшили наполовину (http://www.bbc.com/russian/international/2009/07/090722_slovakia_language_controversy.shtml).

Освіта в Словаччині, організована та виходить з того, що кожен п'ятий громадянин Словаччини не є словаком за національністю. Однак, в реальності, тільки угорські, українські, руські та німецькі національні меншини адекватно (відповідно, до їх кількісного складу) - використовують своє право на навчання рідною мовою, в якості національної меншини. На практиці, однак, в Словаччині діють школи тільки з угорською та українською мовами навчання, включаючи й змішані. Так, станом на 2011/2012 навчальний рік, із загальної кількості 4773 дошкільних та шкільних учбових закладів Словаччини - 520 були угорськими, 143 змішані (словацько-угорські), 11 українських та 4 змішані (словацько-українські).

Відповідно до пунктів законів Словацької Республіки: № 596/2003 «Про державне управління освітою й шкільним самоврядуванням» та № 245/2008 «Про виховання та навчання» (закон про освіту), останні підкреслюють, що «освіта та навчання в початковій та середній школах з іншою мовою навчання, ніж державною, словацькою мовою, остання є обов'язковим предметом: словацької мови та літератури в межах навчання, необхідного для її отримання» (https://sk.wikipedia.org/wiki/Národnostné_školenie_v_Slovenskej_republike).

В Угорщині, в державному секторі та муніципальних управліннях послуговуються тільки угорською мовою, використання якої регламентується та регулюється Законом 1997 року про захист прав споживачів і рекламу, а також Законом 2001 року щодо презентації в угорській економічній рекламі, товарних знаків, фірмових логотипів тощо (<http://www.gencat.cat/llengua/noves/noves/hm04primavera-estiu/docs/paulik.pdf>).

Зате, мовні права 12 національних та 1 етнічної меншин, законодавчо визнаних в Угорщині - регулюються Законом про права національних та етнічних меншин (<http://www.kisebbsegioombudsman.hu/data/files/128317683.pdf>). Мова йде про: болгарську, Ром, грецьку, хорватську, польську, німецьку, вірменську, румунську, русинську, сербську, словацьку, словенську й українську національні меншин та етнічну (циганська) групу Угорщини.

Освіта в Угорщині забезпечена правом, яке визначено «в Конституції Угорської Республіки на основі рівних можливостей, здійснення права на свободу совісті та свободи релігії, заохочення освіти батьківства в державному утворенні, права на освіту національних і етнічних меншин рідною мовою, здійснення свободи освіти і навчання, з метою визначення прав і обов'язків дітей, учнів, батьків і громадської освіти, а також для управління і функціонування системи державної освіти, яка забезпечує сучасні знання» та регламентується 1993 LXXIX. законом про державну освіту (<https://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=99300079.TV>).

Однак, перепис населення Угорщини (відбувся в 2001 році), показав, що частка громадян, з 10 198 000, що належать до 13 вищевказаних меншин, у 1990 році склала тільки 2,5%, а в 2001 році - 3,2%. Отже, бачимо, що, рівень мовної асиміляції (у відношенні до угорської мови) в цих громадах досить високий. Через це використання мов національних меншин в Угорщині, як в суспільному житті так і в сфері освіти - практично відсутнє. І це не зважаючи на те, що, відповідно до статті 51 вже згаданого Закону про права національних та етнічних меншин «в Республіці Угорщина всі можуть вільно користуватись своєю рідною мовою...», включно з правом на не територіальну (особисту) автономію і правом створення органів самоврядування.

З другого боку, дякуючи даним перепису в Угорщині, того ж таки 2001 року не можна не звернути увагу, що в країні живе 268 395 греко-католиків, а в східній частині цієї країни чимало греко-католицьких приходів та церков, яких в минулому навряд чи було менше й належали вони у свій час до Мукачівської греко-католицької єпархії. Не виключено, що в національно-культурному вимірі, предки вищевказаних прихожан, які вважають себе вже угорцями, повністю асимілювали. Тим паче, що греко-католиками в Угорщині, відповідно до історії греко-католицизму в румунській Трансильванії були саме українці/русини, підтвердженням чому можуть слугувати, наприклад - ганебні судові розправи австро-угорського уряду над селянами Угорської Русі (сучасне Закарпаття), які переходили з уніатства до православ'я (відомі, як Мармарош-Сигетські судові процеси, https://uk.wikipedia.org/wiki/Мармарош-Сигетські_судові_процеси).

В Румунії також діє «правило» 20%, за яким національні меншини на окремих територіях можуть претендувати на визнання регіональної мови, поряд з офіційною - румунською. На практиці ж, такими правами в найбільшій мірі користуються угорці Румунії, яких в країні (за переписом 2002 року) налічується 1,4 млн. чоловік, що складає 6,6% населення, або 19,6% Трансильванії (https://ru.wikipedia.org/wiki/Венгры_в_Румынии).

Натомість, в країні діє 19 організацій національних та етнічних меншин, включаючи й Союз українців Румунії (СУР). Останній - представницька парламентська організація української громади, який входить до складу Ради національних меншин Румунії та як і всі її члени, у відповідності до 62-ї статті Конституції Румунії - є організацією, яка прирівнюється до політичних партій та організацій країни (<http://www.uur.ro/index.php/uk/org-2/2015-12-09-10-01-27>).

Відповідно до пунктів румунського Закону про освіту (№ 1/2011): «У Румунії, освіта та державна служба здійснюється відповідно до цього Закону, на румунській та на мовах меншин, а також - іноземними мовами». Й тут же: «навчання в школі румунською мовою як державною, є обов'язковим для всіх громадян Румунії. Навчальні програми повинні включати в себе достатню кількість годин з вивчення румунської мови. Державні органи забезпечують матеріальні і людські ресурси для освоєння румунської мови» (<https://lege5.ro/Gratuit/geztsobvgi/legea-educatiei-nationale-nr-1-2011>).

Як й в більшості європейських шкіл, в Румунії здійснюється відбір/прийом до середньої школи (після закінчення початкової), який відбувається в кінці 8-го року навчання (у віці 14-15 років), коли всі учні здають загальнонаціональний тест. Починаючи з 2004 року цей тест носить назву Testarea Națională і може бути зданий тільки одного разу - у червні. При цьому, тест складається з таких дисциплін: румунська мова, математика, географія або історія (в залежності від вибору школяра). Прохідний бал становить 5 балів для кожного з трьох (чотирьох) іспитів. У разі здачі тесту, школяр може бути зарахований до середньої школи, відповідно до вже згаданого Закону про освіту.

Щодо навчання представників національних меншин, найбільшою як вказано вище є угорська, то у 2007/2008 навчальному році в Румунії працювало 1003 заклади на рівні дошкільної освіти (з навчанням на угорській мові). При цьому дитячі садочки відвідували 41 тис. дітей, а в 531 гімназії а 398 гімназійних відділеннях угорською мовою навчались 44 697 учнів (<https://uk.wikipedia.org/wiki/Румыния>).

Однак, порівнювати відношення України та її інституцій до: словацької, угорської чи румунської національних меншин, які в якості українських громадян, мешкають у країні, по відношенню тих же: Угорщини та Румунії до етнічних українців, що є громадянами та мешкають у цих країнах, навіть, не варто.

Отже, на прикладі тільки трьох країн-сусідів України, які є членами НАТО та ЄС бачимо, як послідовно, жорстко й принципово діють та захищають: Словаччина, Угорщина та Румунія, власні: мову, національні інтереси та освітянську політику, чи не з однією метою - залишатись суб'єктом європейської політики у цих, надважливих для любої країни питаннях.

При цьому, у всіх трьох країнах, як й у більшості країн Європи, навчання здійснюється, насамперед - державною мовою, яку громадянин, практично, любої країни не має права не знати...

Висновки

Виходячи з вищенаведеного, варто пам'ятати, що організація процесу освіти у тій чи іншій країні та, відповідно - отримання знань, з боку представників національних меншин й етнічних груп, громадянами такої країни, це комплекс заходів, в яких переплітаються щонайменше три складові, що тісно пов'язані між собою, а саме:

- державна та рідна мови (тобто, достатній та необхідний рівень їх знань);
- роль, місце та значення національної меншини та/чи етнічної групи для країни, в тому числі й в частині виконання тією чи іншою країною взяти на себе зобов'язань з цих питань;
- задоволення вимог представників національної меншини та/чи етнічної групи, з урахуванням міжнародного законодавства, норм та правил для кожного її члена.

Другими словами, освітнє право, особливо для національних меншин й етнічних груп - нерозривно пов'язано з їх правами на рідну (поряд з державною, офіційною) мову та із захистом, власне, тієї чи іншої національної меншин та/чи етнічної групи з боку держави. Натомість, аналіз

чинних міжнародно-правових актів, зокрема таких загальновідомих, як: Європейська конвенція з захисту прав людини і основних свобод (1950), Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966), Європейська хартія регіональних мов або мов меншин (1992) та Рамкова конвенція про захист національних меншин (1995) - дозволяє окреслити основні стандарти прав національних меншин, визначивши серед них передусім такі, як: право на збереження своєї ідентичності, мовні права, освітні права, культурні права тощо (http://www.ipiend.gov.ua/uploads/nz/nz_78/rymarenko_mizhnarodni.pdf).

При цьому, наприклад: ні Російська Федерація, ні Молдова, які висловили невдоволення недавно прийнятим, освітянським законом України, так і не стали учасниками Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, яку підписали але - не ратифікували. А от Греція, що теж долучилась до критиків Закону України «Про освіту», не є членом Рамкової конвенції про захист національних меншин, бо документ підписала, але не ратифікувала.

Крім того, треба звернути увагу й на такий момент, як - несприйняття цілою низкою європейських країн-сусідів - самостійних зусиль України (тобто не у тісному союзі з Росією, що мало місце останніх 23 роки, починаючи з 1991 року), практично, в багатьох сферах, включаючи, як бачимо, й вирішення: мовних, освітянських і національних питань. Натомість, для України це є певним викликом та «плата» за втрату... російської «парасольки» й, відповідно - підтвердженням її реальної незалежності, як суб'єкта міжнародного права, зокрема у Європі.

Є очевидним, що Україні шкодить й прийнятий у 2012 році Закон України «Про засади державної мовної політики», який був відмінений Верховною Радою, але так і не був підписаний тодішнім в.о. Президента України, а отже є чинним. За його нормами, якщо кількість осіб - носіїв регіональної мови, що проживають на території адміністративної одиниці, становить 10% і більше, від загальної чисельності населення, то для регіональної мови на даній території вводиться цілий ряд преференцій: вона використовується в роботі місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, нею навчаються в державних і комунальних навчальних закладах (<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5029-17?test=4/UMfPEGznh9eG.ZifqbEo5HI4C6s80msh8Ie6>). І це в той час, коли у вищевказаних країнах: Словаччині та Румунії, як й у ряді інших, більш стабільних країнах, в тому числі й у Європі, такий «поріг» складає 20%, при обов'язковому й першочерговому використанні державної чи офіційної мови.

Важливо керуватись й тим, що пункти Угоди про асоціацію між Україною з однієї сторони та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_b15), а також - Додаток XLII до Глави 23 «Освіта, навчання та молодь» Розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» (http://www.kmu.gov.ua/docs/EA/Annexes_title_V/42_Annex.pdf), не мають зобов'язань та обмежень у прийнятті тих чи інших національних норм, про що натякають критики Закону України «Про освіту», а містять тільки: Рекомендації Європейського Парламенту та Ради від 15 лютого 2006 року про подальше європейське співробітництво в галузі забезпечення якості вищої освіти (№2006/143/СС) та Рекомендації Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2008 року щодо створення європейської кваліфікаційної системи для можливості отримувати освіту протягом усього життя (№2008/С 111/01).

Підсумовуючи вищенаведені факти та аргументи, можна констатувати, що Закон України «Про освіту» - відповідає європейським нормам, в тому числі й: European Charter for Regional or Minority Languages (Європейська хартія регіональних мов або мов меншин, https://uk.wikipedia.org/wiki/Європейська_хартія_регіональних_мов) та Framework Convention for the Protection of National Minorities (Рамкова конвенція про захист національних меншин, https://uk.wikipedia.org/wiki/Рамкова_конвенція_про_захист_національних_меншин), а його окремі положення - практикам вищевказаних країн-членів ЄС.

Більше того. Європейська спільнота повинна прийняти не тільки мотивацію тих чи інших дій, тих чи інших країн, саме в руслі критики зусиль України, як суб'єкта європейської політики, але й погодитись на право та намагання останньої - впорядкувати власну освітянську політику, виходячи з власних амбіцій та з намаганням дотримуватись європейських практик...